

FÖRBUNDET SVERIGES DÖVBLINDA

VERKSAMHETSPLAN FÖR 2025–2027

19 A

WWW.FSDB.ORG

FSDB:s verksamhetsplan 2025–2027

Förbundet Sveriges Dövblinda, FSDB, är en riksomfattande intresseorganisation av personer med dövblindhet. FSDB kämpar för rättigheter för personer med dövblindhet och för att samhället ska tillgodose dessa personers särskilda behov.

Kongressen beslutar om denna verksamhetsplan. Mellan kongresserna beslutar förbundsstyrelsen hur FSDB ska arbeta med det som står i verksamhetsplanen.

Denna verksamhetsplan har tre delar:

- Värdegrund
- Intressepolitik
- Organisation

Värdegrund

FSDB arbetar för rätten till full tillgänglighet och delaktighet, jämlikhet, självständighet och självbestämmande för personer med dövblindhet på alla områden i samhället.

FSDB arbetar utifrån den nordiska definitionen av dövblindhet som säger att dövblindhet är en kombination av syn- och hörselnedsättning där graden av nedsättning är så allvarlig att syn och hörsel har svårt att kompensera för varandra. Dövblindhet medför därför, i relation till omgivningen, ett specifikt funktionshinder.

Några personer med dövblindhet har medfödd dövblindhet, det vill säga att de har kombinerad syn- och hörselnedsättning redan vid födelsen eller att de har fått kombinerad syn- och hörselnedsättning mycket tidigt i livet. Andra personer har förvärvat dövblindhet, det vill säga att de har fått kombinerad syn- och hörselnedsättning någon gång under barndomsåren, ungdomstiden eller vuxenlivet. Många äldre personer får också åldersrelaterad kombinerad syn- och hörselnedsättning. Många personer med dövblindhet har dessutom ytterligare funktionsnedsättningar.

Dövblindhet begränsar, i varierande grad, våra möjligheter till aktiviteter och inskränker full delaktighet i samhället. Socialt liv, kommunikation, tillgång till information, rumslig orientering och förmågan att röra sig fritt och säkert påverkas. Många personer med dövblindhet lever i ofrivillig ensamhet, och det kan leda till fysisk och psykisk ohälsa. FSDB arbetar därför också för att bryta den isolering som kan följa av dövblindhet och för att möjliggöra god hälsa.

FSDB arbetar utifrån att alla människor har lika värde. Vi har därmed lika värde oavsett medfödd dövblindhet, förvärvat dövblindhet eller åldersrelaterad kombinerad syn- och hörselnedsättning, talspråk eller teckenspråk, ytterligare funktionsnedsättningar, ålder, kön, sexuell läggning, etnisk bakgrund, religion, politiska åsikter eller något annat.

FSDB arbetar utifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). Denna konvention är till för att främja, skydda och säkerställa respekten för mänskliga rättigheter för alla personer med funktionsnedsättning. I denna konvention står också att alla personer med funktionsnedsättning har resurser och kan bidra på olika sätt till andra människor och till samhället. Men för att vi med dövblindhet ska kunna använda våra resurser och bidra måste samhället tillhandahålla det stöd och den service vi behöver.

Intressepolitik

FSDB arbetar med intressepolitiska frågor med utgångspunkt från vår värdegrund. Målet är att på lång sikt uppnå full tillgänglighet och delaktighet, jämlikhet, självständighet och självbestämmande för personer med dövblindhet på alla områden i samhället. För att uppnå detta måste personer med dövblindhet ges förutsättningar till ett socialt liv. Rätten att kommunicera och kunna ta del av information, är grundläggande i ett demokratiskt samhälle. Vår rätt att röra oss fritt och säkert samt få rätt till god hälsa, både fysisk och psykisk, måste förverkligas genom tydlig lagstiftning.

I dag är samhället inte fullt tillgängligt för oss som har dövblindhet. För att ändra på det krävs kraftfulla politiska beslut. Lagar och regler i samhället behöver tydligt anpassas efter våra särskilda behov och förutsättningar. Vi upplever i dag att beslut varierar hos olika myndigheter och ofta är begränsande och oförutsägbara. Tjänstemän och politiker ser vanligtvis inte helheten i ett livsperspektiv. Med det uppstår risken att de inte fattar de beslut som krävs för att vi ska ha möjlighet att fungera i vår egen vardag och i samhället.

Under åren 2025–2027 kommer FSDB att prioritera tre viktiga områden, för att med information och kunskap hjälpa tjänstemän och politiker att fatta bättre underbyggda och insiktsfulla beslut. Våra tre prioriterade områden är:

- Rätten till personligt stöd
- Rätten till tolktjänst
- Rätten till habilitering och rehabilitering

Rätten till personligt stöd

LSS-insatser och andra liknande insatser är en förutsättning för många av oss som har dövblindhet för att vi ska kunna fungera och vara delaktiga i vår vardag. LSS står för lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Det är en rättighetslag.

Vi ska kunna ha ett socialt liv, kunna kommunicera, kunna ta del av information, kunna röra oss fritt och säkert, kunna få och behålla god fysisk och psykisk hälsa, kunna klara av vardagssysslor både i och utanför hemmet samt kunna ha en aktiv fritid.

I dag är lagstiftningen, som reglerar LSS-insatser och andra liknande insatser, kraftigt försvagad. Beslut i förvaltningsdomstolarna har lett till praxis som inte motsvarar intentionen med LSS. Det är framför allt två frågor som påverkar många personer med dövblindhet. Dels är det en särskild dom, som säger att taktil teckenspråkstolkning inte är ett grundläggande behov för att få rätt till personlig assistans. Detta är ett exempel på att tjänstemän inte förstår skillnaden mellan taktil tolkning och taktil kommunikation. Dels utgår många tjänstemän från kriterierna för att få rätt till personlig assistans, när de ska bedöma personkretstillhörigheten. Detta gör att många personer med dövblindhet inte bedöms tillhöra personkretsen för att få rätt till LSS-insatser. Dessa frågor innebär att LSS behöver ändras för att säkerställa att personer med dövblindhet ingår i lagens personkrets och får rätt till det stöd de behöver. Alternativt måste annan lagstiftning ske som kan garantera vår rätt till motsvarande stöd. Socialstyrelsen har i en utredning 2023 pekat på att ledsagarinsatser kraftigt minskat de senaste åren. Vi ska bevaka vad som händer med denna fråga.

Flera kommuner erbjuder i dag insatser enligt Socialtjänstlagen, SoL. Men SoL är ingen rättighetslag. Sådana insatser är ofta tillfälliga eller tidsbegränsade. I många kommuner är dessutom SoL-insatser avgiftsbelagda, till skillnad mot insatser genom LSS som är kostnadsfria för individen.

Vi ska arbeta för att lagstiftningen stärks till fördel för personer med dövblindhet. Vi ska påverka riksdag och regering så att våra rättigheter uppnås. Vår rätt till goda levnadsförhållanden måste garanteras i lag.

Rätten till tolktjänst

Dövblindtolkning är en förutsättning för många av oss för att vi ska kunna fungera och vara delaktiga, jämlika, självständiga och självbestämmande i samhället. Detta gäller bland annat i våra familjer, med våra vänner, för

att få utbildning, på våra arbetsplatser, på fritiden och i föreningslivet.

FSDB:s definition av dövblindtolkning säger att dövblindtolkning är förmedling av både syn- och hörselintryck till personer med dövblindhet. Detta sker genom tolkning av vad som sägs, syntolkning och ledsagning. Dövblindtolkning ges med olika tolkmetoder, bland annat taktil tolkning, avståndstolkning, centraltolkning, tydligt tal och skrivtolkning och tecken som stöd (TSS). Socialhaptiska signaler är ett komplement till alla tolkmetoder för att till exempel ge återkoppling och bekräftelse, uttrycka känslor och sinnesstämningar eller beskriva miljön och vad som händer runtomkring.

FSDB arbetar för att alla personer med dövblindhet ska få dövblindtolkning när de själva anser att de behöver det. Kvaliteten på dövblindtolkningen ska bli bättre, och vara lika bra i hela landet. Tolkcentraler och andra huvudmän för tolktjänsten ska följa definitionen av dövblindtolkning. Beställning av tolk måste alltid vara fullt tillgänglig för alla personer med dövblindhet.

I dag finns stor variation i kvaliteten inom dövblindtolkningen. Alltför få tolkar utbildas. Vi arbetar därför för att tolkyrket ska bli mer attraktivt och att tolkar ska få högre status.

I tolktjänstutredningens betänkande "Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer^[SEP] med dövblindhet" (SOU 2022:11), föreslås en ny lag om tolktjänst för att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Det föreslås att det i den nya lagen ska finnas en bestämmelse som anger att tolktjänst för vardagstolkning så långt som möjligt ska utformas och genomföras i samråd med den enskilde. FSDB besvarade remissen om utredningens förslag år 2022. Dock har ännu inget initiativ till ny lag tagits.

Utifrån utredningens förslag hävdar FSDB att ledsagning alltid ska kunna vara en del av dövblindtolkning. Vi ställer oss positiva till förslaget om att inrätta en ny nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor. Även om vi hellre ser en nationell tolktjänst, där en myndighet ansvarar för all tolktjänst.

Tolktjänsten i arbetslivet har länge varit problematisk. Utredningen föreslår inrättande av tolktjänst i arbetslivet. Vi hävdar att det ska vara en rättighet utifrån individens behov, utan ekonomiska begränsningar.

Rätten till habilitering och rehabilitering

Habilitering och rehabilitering är en förutsättning för oss som har dövblindhet för att vi ska kunna fungera och vara delaktiga, jämlika, självständiga, självbestämmande och bidra till samhället. Vi måste kunna kommunicera, kunna ta del av information, kunna röra oss fritt och säkert, kunna få och behålla god fysisk och psykisk hälsa, kunna klara av vardagssysslor både i och utanför hemmet, kunna utbilda oss, kunna få och behålla ett arbete samt kunna använda våra hjälpmedel. Vi arbetar för att all habilitering och rehabilitering vi behöver ska vara en rättighet.

I dag finns viss habilitering och rehabilitering för personer med dövblindhet. Bland annat synverksamhet, hörselverksamhet, dövblindteam, hjälpmedelsverksamhet, barnhabilitering och vuxenhabilitering. Men det är mycket stora skillnader över hela landet både när det gäller vilken kompetens som finns inom dessa verksamheter, och vad dessa verksamheter erbjuder till personer med dövblindhet. Det är också stora brister, när det gäller utbildning för att kunna använda sina hjälpmedel och teknisk support kring hjälpmedel.

Vi arbetar för att habilitering och rehabilitering ska vara heltäckande, och inbegripa allt som en person med dövblindhet behöver för att klara sig så självständigt som möjligt. Det handlar även om förebyggande insatser. Det ska vara en naturlig del av habiliteringen och rehabiliteringen för personer med dövblindhet att få lära sig kommunicera, till exempel genom taktilt teckenspråk, TSS och socialhaptiska signaler samt att få lära sig punktskrift. Personer med dövblindhet ska ha rätt att få de hjälpmedel som kan underlätta för individen. Vi behöver få lära oss att använda alla våra sinnen, inte bara träna våra syn- och hörselrester. Vi behöver till exempel också få lära oss taktila strategier.

Rehabilitering är en livslång process. Insatser ska ges vid rätt tillfällen utifrån livsomställningsmodellen.

Insatser ska kunna vara återkommande och Inbegripa utbildning och träning på hjälpmedel. Personer med dövblindhet ska få hjälpmedel utifrån sina särskilda behov i stället för utifrån vad varje verksamhet brukar erbjuda. Vidareutbildning och teknisk support kring hjälpmedel ska vara en ständigt pågående del av habiliteringen och rehabiliteringen för personer med dövblindhet.

Övrigt intressepolitiskt arbete

Utöver de tre prioriterade områdena har FSDB en ständig omvärldsbevakning. Vi ska ha beredskap att agera i aktuella frågor som berör personer med dövblindhet.

Samhällets krisberedskap är en viktig fråga för förbundet att bevaka och arbeta aktivt kring. Personer med dövblindhet är extra utsatta i samhället om det exempelvis blir allvarliga strömavbrott, internet inte fungerar eller vid andra samhällskatastrofer.

Personer med dövblindhet har en utsatt situation på arbetsmarknaden. Vi ska arbeta gentemot Arbetsförmedlingen så att vi kan få det stöd vi behöver för att få och behålla ett arbete. Vi ska arbeta för att de som ändå inte kommer ut på arbetsmarknaden ska ha rätt till någon annan form av sysselsättning, för det finns forskning som visar att personer med dövblindhet som har sysselsättning också har bättre hälsa.

Färdtjänsten är mycket viktig för våra möjligheter att förflytta oss självständigt. Personer med dövblindhet ska ha rätt till en smidigt fungerande färdtjänst som fungerar i hela reskedjan, det vill säga från dörr till dörr.

Vi följer särskilt utvecklingen inom ledarhundsverksamheten, vilken från den 1 april 2024 övertagits av Myndigheten för delaktighet, MFD. En ledarhund kan vara till mycket värdefull hjälp för en person med dövblindhet.

Utvecklingen av artificiell intelligens, AI, går mycket fort. Detta kan vara både ett hot och en möjlighet. Vi följer utvecklingen, och ska arbeta aktivt för att personer med dövblindhet ska få nytta och glädje av AI-utvecklingen.

Organisation

FSDB arbetar med organisationsfrågor för att stärka och utveckla FSDB och för att göra medlemmarna mer delaktiga och jämlika inom FSDB.

FSDB är en riksomfattande sammanslutning av regionala föreningar. De regionala föreningarna består av både röstberättigade medlemmar och stödjande medlemmar. Röstberättigade medlemmar är personer som själva har dövblindhet, vårdnadshavare till barn med dövblindhet eller personer som är nära anhöriga och företräder personer med dövblindhet som inte kan föra sin egen talan. Stödjande medlemmar är personer som vill stödja FSDB:s ändamål och verksamhet.

Det finns många områden att stärka och utveckla inom FSDB. Men vi har inte resurser att arbeta med alla organisationsfrågor samtidigt. Därför måste FSDB prioritera vissa frågor.

Under perioden 2025–2027 ska vi arbeta för att visa att FSDB är en betydelsefull organisation som attraherar nya medlemmar och gör att våra nuvarande medlemmar vill vara kvar. Det innebär en satsning på rekrytering av nya medlemmar och en god medlemsvård för att alla medlemmar ska känna sig hemma i organisationen. Genom vårt intressepolitiska arbete strävar vi efter att förbättra medlemmarnas livssituation och möjligheter. I syfte att stärka vår ekonomi ska styrelsen se över möjligheterna att starta upp en insamlingsverksamhet.

FSDB ska vidareutveckla den digitala verksamheten och underlätta för medlemmar att vara delaktiga digitalt.

Förbundsstyrelsen ska vid behov aktivt stötta de regionala föreningarna samt uppmuntra regionala föreningar att samarbeta med varandra.

Förbundet ska utveckla FSDB:s informationskanaler såsom tidningen Kontakt med FSDB, sociala medier och andra informationskanaler.

Utöver de prioriterade organisationsfrågorna ska FSDB också arbeta med vissa återkommande aktiviteter. Minst en stor, nationell

medlemsaktivitet ska genomföras varje år. Denna aktivitet har till syfte att medlemmarna kan lära känna varandra samt prova på eller lära sig nya saker.

För att leda organisationens arbete väljer kongressen en styrelse som fram till nästa kongress ansvarar för förbundets löpande verksamhet och förvaltning. Styrelsens verksamhet och förvaltning granskas av ett förbundsmöte de år som det inte hålls någon kongress. Styrelsen organiserar förbundsmöten åren 2025 och 2026 samt ordinarie kongress år 2027. För att underlätta motionsskrivning ska styrelsens förslag till intressepolitiska och organisatoriska kongresshandlingar vara tillgängliga i god tid.

FSDB har ett kansli som är ett viktigt verktyg i styrelsens arbete. FSDB bedriver också ett internationellt arbete på nordisk, europeisk och global nivå.